

Zaujímavá téma

družstvá či obchodné spoločnosti?

06

Farm Fórum Región Jeseň 2011

podujatia pred dvermi – aký je váš názor?

12

Spoločná poľnohospodárska politika

čo nás čaká a neminie?

13

FARMAGAZÍN

Spoľahlivý poradca pre poľnohospodárov **November 2011**

DIAMANT SA MUSÍ VYBRÚSIŤ

Vydavateľ:

LAWFARM® Spoľahlivé riešenie pre poľnohospodárov

Partner:

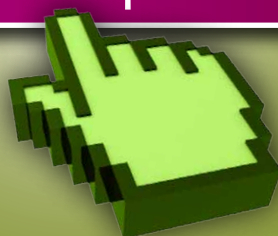

PREMENA DPL

ZMENA PODOBY DPL ZO ZAKNIHOVANEJ NA LISTINNÚ

Informácie a dokumenty nájdete na:

www.dpl.sk

(Ne) premeny času

Dovoľte mi citovať samu seba: „Dostávame sa do rozhodujúcej etapy transformácie družstiev. Je to proces náročný a často krát v ňom chýba citlivý prístup...“ Tento citát som zámerne vybrala z vlastného komentára, uverejneného v Roľníckych novinách 20. októbra 1992. Za ten čas sa z batoľaťa stal dospelý človek, máme plné vrecká mobilov, sme súčasťou Európy... Zmenilo sa veľa v našom živote. Ale...

Že by som sa pred 19-timi rokmi mylila? Alebo sa mi iba zdá, že tie dve vety sú aktuálne aj dnes? Lebo, ak sa manažérom podarí zefektívniť rozhodovacie procesy v družstve, často ich iní obviňujú, že sa obohacujú na úkor tých, ktorí tvrdou robotou a mozolami stavali na kolená družstvá pred desiatkami rokov. Ak manažéri pribliadajú na sociálne postavenie členov družstva, ťažko držia krok so susedmi, ktorí fičia dopredu a kde-ko ich môže odvolať... Závisť a klebety zostali... Stále sa pozerá pod pokrievku iných, a nie pod svoju vlastnú...

Ak sa mylím, presvedčte ma o opak. Ale podpíšte sa, prosím vás. Rada by som odpovedala aj pisateľovi spred pár dní. Nevieť však, kam mám adresovať tých pár slov, ktoré sa mi rinú na papier.

Soňa Ludvighová,
šéfredaktorka časopisu FARMAGAZÍN
ludvighova@lawfarm.info

“

Väčšmi sa bijeme za svoje záujmy ako za svoje práva.

NAPOLEON

Optimalizácia

Doc. Ing. Gejza Blaas, CSc.,

ekonom a sociológ

Roky ste sledovali transformáciu poľnohospodárskych družstiev, myslíte si, že by ju mali dokončiť?

Jednoznačne áno. Ideálne družstvo v dnešných podmienkach by malo mať malý počet členov, boli by vlastníkami pôdy, ktorú obhospodaruje družstvo a mali by v ňom členské vklady. Vtedy by mali vlastnícky vzťah k družstvu aj motiváciu. Súčasný stav je však iný. V družstvách je heterogénne členstvo, a iba malá časť členov je aktívna. Pôda patrí zväčša cudzím, ktorí očakávajú minimálne nájomné. Časť majetku patrí osobám, ktoré nie sú členmi družstva a očakávajú nejaký úžitok. Terajší stav je vlastne chaos.

Vidím dve východiskové cesty. Môže sa zmeniť právna forma a noví vlastníci odškodnia všetkých členov a vlastníkov DPL. Druhá možnosť je – pokračovať vo forme družstva. To však musí optimalizovať výrobnú štruktúru a transformovať vlastnícke vzťahy, rozlúčiť sa neaktívnymi členmi a vyrovnať ich podiely aj DPL. Keďže niet dost peňazí, bolo by vhodné, aby štát v spolupráci s bankami otvoril špeciálnu úverovú linku na nákup DPL aj majetkových podielov. Vyčistila by sa vlastnícka štruktúra družstiev.

Proces dokončenia transformácie, je ako cesta diamantu k jeho dokonalosti - od kúska hlbín zeme, cez surový nerast s potenciálom, až po skvost s hodnotou a odolnosťou. Tú získava posledným krokom - vybrúsením.

Družstvo rovnako - optimalizáciou.

OBSAH VYDANIA

Optimalizácia je ako brúsenie diamantu

04

Družstvá versus obchodné spoločnosti

06

Rýchle peniaze cez zmenky

09

Tlmíte náš hlad po informáciách

12

Úvod a obsah vydania

03

Aktuality agrosektora

13

Dobří manažéri vnímajú tep času

10

Budúcnosť podniku je prioritou

14

Kontakty na redakciu:

Vydavateľ: LawFarm, s.r.o., Štúrova 28, 040 01 Košice, T: 055 / 694 17 45, F: 055 / 623 03 64, E: redakcia@lawfarm.info, W: www.lawfarm.info, šéfredaktor: Soňa Ludvighová, E: ludvighova@lawfarm.info

© Copyright LawFarm, s.r.o.

Autorské práva sú vyhradené a vykonáva ich vydavateľ. Preberanie, šírenie, rozmnožovanie či iné použitie textov a ostatného obsahu časopisu FARMAGAZÍN akýmkoľvek spôsobom, je možné len s predchádzajúcim písomným súhlasom vydavateľa. FARMAGAZÍN je samostatne nepredajný a určený pre uzatvorený okruh osôb. Vydavateľ ako oprávnený zástupca autorov článkov zverejnených v tomto vydaní si vyhradzuje právo udeľovať súhlas na verejné rozširovanie rozmnoženiny týchto článkov podľa § 33 ods. 1 písm. a) a d) autorského zákona.

Optimalizácia je ako brúsenie diamantu

Transformáciu poľnohospodárskych družstiev spustil v roku 1992 zákon č.42/1992 Zb. o úprave majetkových vzťahov a vyrovnaní majetkových nárokov v družstvách, ľudovo ponímaný ako „transformačný zákon“. Nedokončil ju však. Ani to nebolo jeho cieľom. Naštartoval ale procesy, ktoré umožnili poľnohospodárskym družstvám vlastnými silami sprehľadniť vlastnícke vzťahy k majetku družstva. Viacerí túto príležitosť už využili. Musia si však uvedomiť, že ani získaním vlastníckej väčšiny v družstve, sa jeho transformácia nekončí.

Daniel J. Kratky:

“

Ak má družstvo fungovať ako vitálny podnikateľský subjekt, musí rozbehnuté kroky dotiahnuť do konca. Musí optimalizovať.

”

Dnes sú poľnohospodárske družstvá na trhu vystavené konkurenčnému boju s inými podnikateľskými formami hospodárenia na pôde. Ak chcú družstvá tento boj úspešne prežiť, musia rovnako ako ostatní, bez ohľadu na prapôvodný účel družstiev, sledovať dosahovanie zisku. Družstvá sú v tom však často v nevýhode, kvôli nejasným vnútorným vzťahom. Tie bránia okrem iného i flexibilitu riadenia, schopnosti sa rýchlo prispôsobiť. Vieme, že existujú právne procesy, ktoré družstvám umožnia odstrániť tento handicap. Nazývame ich dokončením transformácie. Kedy je však transformácia dokončená?

Podľa odborníkov pozostáva dokončenie transformácie z viacerých fáz. Od vytvorenia základných právnych podmienok, cez nastavenie hlasovacích pomerov (tzv. hlasovacia väčšina), až po nastavenie vlastníckych vzťahov k družstvu (tzv. vlastnícka väčšina). Týmto krokmi sa ale transformácia nekončí. Ak má družstvo fungovať ako vitálny podnikateľský subjekt, musí rozbehnuté kroky dotiahnuť do konca. Musí optimalizovať.

Musí optimalizovať rozhodovacie právomoci, správne nastaviť vzťahy medzi vlastníckymi družstvom, zmluvné vzťahy s obchodnými partnermi, pozemkové otázky družstva, vysporiadať sa s DPL a nastaviť všetky ďalšie činnosti v družstve tak, aby v konečnom dôsledku viedli k vyššej efektívnosti a k zvyšovaniu produktivity práce družstva, a teda aj zisku. „Musia optimalizovať proces výberu možných a realizovateľných postupov, ktorý vedie k dosiahnutiu čo najlepšieho výsledku. Jednoducho povedané – musia svoj diamant dokonale vybrúsiť. Bez toho to nemá cenu,“ vysvetľuje právny expert spoločnosti LawFarm Daniel J. Kratky. Pre lepšie pochopenie tzv. optimalizácie sme sa ho opýtali:

Čo by mali poľnohospodárske družstvá považovať za cieľ svojho snaženia? Je to dokončenie transformácie?

Nie, pretože dokončenie transformácie je len nástroj na vznik takého subjektu, ktorý dosahuje zisk čo najefektívnejšie. To by malo byť cieľom snaženia poľnohospodárskych družstiev. Túto obvykle náročnú cestu na vrchol, je možné istými krokmi v konečnom dôsledku zjednodušiť. A tomu sa hovorí optimalizácia.

Pre lepšie pochopenie uveďme príklad aspoň jedného takéhoto zjednodušujúceho kroku, ktorý je súčasťou optimalizácie...

Ak zoberieme do úvahy, že manažér (predseda) poľnohospodárskeho družstva už získal vlastnícku majoritu a je teda de facto vlastníkom minimálne 51 % majetku (nie len hlasov) družstva, tak by mal hľadať odpovede na niekoľko otázok. Napríklad si musí ujasniť, ako sa chce postaviť

k ostatným členom družstva. Je dôležité, aby si ozrejmil, akú členskú politiku chce v družstve zaviesť. Mala by odzrkadľovať aj akýsi vnútorný postoj k tomu, aký chce mať vzťah k členom družstva. Táto politika môže byť rôzna a pohybovať sa z extrémom do extrémom. Ak je znechutený tým, čo prežil v minulosti, a povie si, že on sa s tými členmi nechce už nikdy stretnúť na členskej schôdzi, aby mu umývali hlavu za to, čo robí, tak by ich chcel všetkých vytlačiť. To je jeden extrém. Druhým extrémom je napríklad to, že majoritný člen si povie, že ostatných členov družstva rešpektuje, rešpektuje iný názor, rešpektuje aj nekompetentný postoj, pretože práva člena družstva sú zaručené zákonom, bude sa s nimi stretávať na členskej schôdzi, ale o hospodárskom riadení alebo o obchodnom vedení aj tak bude rozhodovať sám. Správne nastavenie členskej politiky je súčasťou optimalizácie. Ak manažér nerozluští tento oriešok, ak si neujasní, akú členskú politiku chce viesť, nedokáže optimalizovať, nedokáže dokončiť transformáciu družstva.

Musí však rešpektovať záujmy a očakávania aj ostatných členov...

Pochopiteľne. Pretože pozícia majoritného vlastníka je zväčša dvojediná. Je manažér – predseda družstva a zároveň majoritný člen, teda vlastník družstva. Povinnosťou manažéra – predsedu predstavenstva je robiť rozhodnutia s cieľom hospodárskeho rastu s ohľadom na záujmy družstva. Majoritný člen má tie isté práva aj povinnosti ako všetci ostatní členovia družstva. Rozdiel je iba v tom, že má viac hlasov, iným percentom sa podieľa na zisku. Ale v tom registri desiatok ďalších členských práv a povinností sú si rovní. Iba v percente práv sa od ostatných členov odlišuje. Ak keď sa chce zaoberať optimalizáciou, musí si odpovedať na otázku, či chce rešpektovať práva ostatných členov? Ak sa vnútorne vyrovná s tým, že ich musí rešpektovať, a napokon ich aj chce rešpektovať, potom optimalizácia znamená vo vzťahu k členskej základni to, že sa majoritný vlastník nemusí usilovať o zmenšovanie členskej základne, alebo o elimináciu všetkých členov. Ako som spomenul, druhá kategória majoritných vlastníkov je tá, že jednoducho nevidia žiaden ďalší prínos pre rozvoj družstva v tom, že bude mať družstvo ďalších 100 – 200 členov. Snažia sa právnym spôsobom dospieť k zániku ich členstva.

A je to potom ešte družstvo?

Iste, ak má aspoň minimálny počet členov. Ak zostane napríklad 5 členov, je to družstvo.

Optimalizáciu si predstavte ako proces brúsenia diamantu. Ak dostanete surový diamant, je to ako keby ste dostali povedzme družstvo, v ktorom ste získali hlasovaciu majoritu. To je ten hrubý, neopracovaný a nevybrúsený diamant. Keď to družstvo chce optimalizovať, chce ho vybrúsiť, musí riešiť otázky členskej základne, s čím úzko súvisí otázka právnej

Aj hodiny fungujú a sú cenné len vtedy, ak kolieska do seba zapadajú.

formy. Teda ďalšia otázka, na ktorú musí nájsť odpoveď znie: Je to práve družstvo, v ktorom chcem fungovať? Je družstvo optimálna právna forma? A keď zostanú povedzme iba piati členovia, je to družstvo?

Ak sa však rozhodne právnym spôsobom zrušiť členstvo ostatných?

Namieste je potom hľadanie odpovede na otázku, či chce radšej podnikáť ako napr. akciová spoločnosť. Vytesňovanie (vytlačenie) je proces, ktorý právo pozná. Je prirodzenou tendenciou majority vytesniť minoritu. V akciových spoločnostiach je zákonným procesom jav, keď sa akciová majorita právnym spôsobom postará o to, aby vytesnila akciovú minoritu tak, že je povinná svoje akcie predať, aj keď by si ich rada naďalej podržala. V prípade družstiev tiež hovoríme o tzv. vytesnení. Tento proces však nie je právne regulovaný tak, ako v akciových spoločnostiach.

Je to legitímny proces?

Samozrejme. V akciových spoločnostiach dochádza k vytesneniu vtedy, keď minorita akcionárov, povedzme 5% nemá žiaden vplyv na rozhodovanie v rámci tej spoločnosti a pritom náklady spojené s aplikovaním právnych inštitútov, napríklad zvolávanie akcionárov, alebo keďže ide o verejne obchodovateľné akcie – teda aj náklady na zverejňovanie inzerátov sú natoľko vysoké, že kvôli tým pár percentám to nemá ekonomické opodstatnenie. V družstve sa deje to isté.

Druhá otázka v rámci optimalizácie sa musí týkať vyrovnania sa s vlastníckmi Družstevných podielnických listov (DPL).

Je v tomto prípade optimalizácia nevyhnutná?

O tom niet pochyb. Družstvo spravuje majetok vlastníkov DPL. A optimalizácia je o tom, ako sa s vlastníckmi DPL slušne a zároveň zákonne vyrovnáť, nezneužívajúc to, že vlastníci DPL často krát ťahajú za kratší koniec. Družstvá často kalkulujú s tým, že vlastníci DPL nebudú investovať do súdnych sporov ani právneho zastúpenia, lebo ich majetok zhmotnený v DPL je príliš malý a vlastníkov je veľa. A keby aj do toho procesu investovali, získali by v prípade úspechu zrejme len morálnu satisfakciu, že si presadili svoje práva. To je iba morálna satisfakcia, ktorá nemá nič spoločné s očakávaním výnosu.

Takže – optimalizácia je dolaďovanie právneho stavu družstva tak, aby právny stav bol zákonný, aby

zodpovedal prostrediu, v ktorom sa družstvo pohybuje a aby družstvo bolo takým právnym nástrojom aj pre vlastníkov aj pre manažment, ktorý im umožní optimálne dosahovať žiaduci zisk.

Môže niekto, alebo niečo primäť či donútiť vedenie družstva, aby skutočne pristúpilo k optimalizácii? Aby sa nad takouto nutnosťou naozaj zamysleli?

Naše skúsenosti napovedajú, že manažment veľkej časti družstiev často krát nevidí dôvod zaoberať sa akoukoľvek optimalizáciou. Nielen vlastníckou – teda riešením členských vzťahov. Nevidí však ani dôvod riešiť a čokoľvek podniknúť v súvislosti s vlastníckmi DPL. Manažéri družstiev sa často domnievajú, že jediným správnym riešením je odkúpenie DPL. Avšak vzápätí tvrdia, že na to nemajú peniaze alebo, že peniaze potrebujú na dôležitejšie veci, ako zaplatiť vlastníkom za ich DPL.

Zdôraznili ste, že vyrovnáť sa vlastníckmi DPL je minimálne slušné. Aby si družstvo zachovalo kredit by zrejme malo pristúpiť k tomuto kroku?

Určite. Je to aj o zachovaní si kreditu družstva. Lenže viacerí manažéri družstiev tomu neprikladajú žiadnu váhu. Kým ich tento problém netlačí nič nerobia. Neuvedomujú si, že sa s vlastníckmi DPL budú musieť skôr či neskôr vyrovnáť. Žiaľ, kalkulujú s tým, že vlastníci DPL nie sú homogénnou skupinou, ktorá si vie a dokáže presadiť svoje práva. Je to zatiaľ naozaj nehomogénna skupina, veľmi početná a málo akčná na to, aby dokázala presadiť svoje postavenie voči samotnému družstvu, ktoré DPL vydalo a emitovalo.

Dobre a ako ich možno presvedčiť aby napokon pristúpili k žiaducemu aktu, lebo inak na to doplatia?

Argumentovanie strachom nie je dôvodom na zmenu. Majoritný vlastník by mal mať vnútornú zodpovednosť za svoje správanie sa k ostatným členom družstva aj k vlastníckmi DPL. Neznamená to iba odkupovanie DPL. Mal by zodpovedne vnímať túto skupinu ako skupinu ľudí, s majetkom ktorých družstvo narába. Ak vytvára zisk, tak musí vlastníckmi DPL časť zisku jednoducho vyplatiť. To znamená, že musí zodpovedne rešpektovať práva vlastníkov DPL a nevnímať ich ako niečo cudzorodé. Ak je vôľa väčšiny vlastníkov predať DPL, tak by malo byť zodpovednosťou majoritného vlastníka korektne sa s nimi vyrovnáť.

Malo by byť povinnosťou družstva vyjsť vlastníckmi DPL, ktorí ich chcú predať, v ústrety?

Samozrejme. Majorita znamená moc rozhodovať, ale znamená aj zodpovednosť. Nechcem hovoriť o morálke, ale dobré mravy sa musia zachovať v každom prípade. Pretože so silou majoritného vlastníka ide ruka v ruke aj silná zodpovednosť voči minorite, ktorá má obmedzenú šancu brániť sa proti majoritným rozhodnutiam.

Naznačujete, že majorita sa korčuľuje na tenkom ľade?

Iste. Medzi majoritou a zneužívaním práva je veľmi vratká hranica. Zákon pozná inštitúty ako napríklad zákaz zneužitia väčšiny voči menšine, ale aj menšiny voči väčšine. To sú princípy, ktoré majú oporu aj v slovenskom právnom poriadku. Do dôsledkov sa však naplnia málokedy a ak dôjde k zneužívaniu, menšina sa často nevie brániť pred nekorektným správaním sa väčšiny.

To o čom hovoríte sa často vníma skôr ako problém morálky a etiky. Pritom je to právny problém. Ale na pozadí je zrejme nízka miera právneho vedomia...

Pochopiteľne. Ako príklad uvediem správanie sa akcionára v USA. Ani ho len nepadne, že by mal s akciami akokoľvek nakladať bez rady investičného poradcu, právnik a ďalších odborníkov. Lebo spoločenská klíma, skúsenosti aj reálny život napovedajú, že investície do poradenstva sú vždy výhodnejšie, ako hlúpe a neodborné rozhodnutie zadarmo. Paralela medzi týmto príkladom a problémom DPL je v tom, že niekto dostal DPL, čo sú osobitné cenné papiere, zadarmo. Ľudia nemajú vo zvyku poradiť sa s kompetentnými a často robia nesprávne rozhodnutia. Potom obviňujú zákonnú úpravu, družstvo, dokonca aj vládu... Ale nie samých seba. A to je vlastne aj príčinou takého rozšíreného javu na Slovensku, že väčšina družstiev s vlastníckmi DPL zametá. Lebo vlastník DPL nie je spôsobilý prijať taký postoj, aby boli rešpektované jeho práva. Pritom tie práva sú jasne definované, len vlastník DPL ich nedokáže naplniť.

No a optimalizácia pomáha predchádzať zbytočným konfliktom, napríklad vo vzťahu k vlastníckmi DPL. Je o tom, ako sformulovať pre vlastníkov DPL korektnú ponuku a v praxi ju aj realizovať. O tom všetkom je optimalizácia.

Na Slovensku sa vyskytli prípady, že sa DPL nekontrolovateľne preskupili a napokon proti sebe bojovali silné skupiny vlastníkov a došlo k akejsi revolúcii, výsledkom čoho bola zmena vedenia družstva. Súvisí takýto jav s optimalizáciou?

Súvisí. Pokiaľ sa však družstvo právne poisťilo, aby DPL neskončili v rukách nepovolených osôb, tak nie je možné aby došlo k nepriateľskému prevzatiu družstva, alebo k pokusu o nepriateľské prevzatie družstva. Optimalizácia znamená tiež elimináciu takýchto hrozieb, ktoré reálne jestvujú. Pretože DPL z princípu nebudú mať nikdy pod kontrolou. Nikdy nemôžu ovplyvniť prevoditeľnosť DPL. Aj keď drvivá väčšina družstiev sa o to snaží rôznymi úpravami v stanovách zakotvením predkupného práva. To sú však iba barličky, ktoré možno prispeliť k spokojnejšiemu spánku predsedov, ale nemajú žiaden reálny význam v praxi.

Tieto rôzne barličky zakotvené do stanov sú v súlade s existujúcim právom?

Nie sú. Stanovy v časti o obmedzovaní práva nakladania s DPL nie sú v súlade s právnym poriadkom. V praxi to znamená, že na takéto ustanovenie sa hľadí ako keby v stanovách nebolo. Ak právnik odporúča takúto úpravu stanov uvádza predsedov družstva do nevedomosti.

Družstvá versus obchodné spoločnosti

Mnohí poľnohospodári sa domnievajú, že hospodárske výsledky ich firmy ovplyvňujú najmä vstupy do výroby, ceny agrokomodít a štátna poľnohospodárska politika. Hovoria však aj o počte zamestnancov a manažéri poľnohospodárskych družstiev často pripomínajú, že sa im je ťažko porovnávať s obchodnými spoločnosťami či súkromne hospodáriacimi roľníkmi. Zamestnávajú totiž viac ľudí. Keď ktosi argumentoval, že by mali počet zamestnancov znížiť, čím by sa zvýšila okrem iného napríklad produktivita práce, často reagovali takto: My predsa udržiavame sociálny zmier na vidieku.

Pokusme sa pozrieť na poľnohospodárske družstvá z iného uhla. Odpichneme sa od faktov, ktoré má k dispozícii Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka pri hodnotení výsledkov hospodárenia poľnohospodárskych subjektov za rok 2010.

FAKTY O PROSPERITE

Podľa rezortného ministerstva mali väčší podiel ziskových podnikov obchodné spoločnosti pôsobiace v pôdohospodárstve. Takmer tri štvrtiny (73 %) obchodných spoločností hospodáriacich na pôde dosiahlo zisk. Naproti tomu bol podiel ziskových poľnohospodárskych družstiev hospodáriacich na pôde iba približne polovičný (55 %). Rozdiely však pretrvávajú aj vo výsledku hospodárenia. Kým všetky obchodné spoločnosti hospodáriace na pôde dosiahli spolu priemerný zisk vo výške 16,8 EUR z jedného hektára poľnohospodárskej pôdy, poľnohospodárske družstvá zaznamenali stratu 16,1 EUR z jedného hektára poľnohospodárskej pôdy. Obchodné spoločnosti dosahovali vyššiu efektívnosť hospodárenia a vyššiu tvorbu pridanej hodnoty. Významnou položkou ich výnosov boli aj tržby z predaja tovaru, ktoré boli takmer 12-krát vyššie ako v poľnohospodárskych družstvách. Vyšší objem investičných podpôr bol alokovaný do poľnohospodárskych obchodných spoločností. Poľnohospodárske družstvá dostali zase viac neinvestičných podpôr. Pretrvávala u nich vyššia zamestnanosť, a tým aj vyššia zaťaženosť mzdovými nákladmi. Obchodné spoločnosti boli síce viac zadlžené, ale to je dôkaz ich vyššej ekonomickej bonity voči bankám z hľadiska dosahovania zisku, a tým splácania najmä dlhodobějších úverov, ktoré nie sú kryté podporami z EÚ. Naopak, pri investičných podporách je potrebné vlastné spolufinancovanie.

Nezamýšľame sa nad tým, ktorá z foriem je vhodnejšia na hospodárenie na pôde. Iba chceme priblížiť princípy družstiev a obchodných spoločností a pripomenúť dôležité právne aspekty.

Odborníci, ktorí sa venujú družstevnému právu hovoria, že nie je také jednoduché, ako sa na prvý pohľad javí. Agromanažéri sa ale často domnievajú, že si stačí nalistovať Obchodný

zákonník a zopár paragrafov v transformačnom zákone. Ale družstevné právo je podstatne širšia právna oblasť. Ak družstvá čerpajú z princípov, na ktorých sú postavené obchodné spoločnosti, okliešťujú svoj pohľad na vlastnú existenciu. Lebo, družstvá nie sú obchodné spoločnosti. A to sa často v praxi opomína. Často sa aplikujú na družstvá princípy, ktoré fungujú v obchodných spoločnostiach.

DRUŽSTVO NIE JE OBCHODNÁ SPOLOČNOSŤ

Daniel J. Kratky, právny expert LawFarm, priraduje družstevnú formu hospodárenia k životnému štýlu. Mala svoju logiku najmä v období, keď družstevníctvo vznikalo. Ľudia sa združovali kvôli naplneniu svojich potrieb. Dnes Obchodný zákoník definuje, čo je družstvo. V podstate je to jedna z právnych foriem a vzniká tak, že súkromní vlastníci dobrovoľne združia svoj majetok, aby ho mohli spoločne užívať. Takto sa majetok stáva spoločným - družstevným vlastníctvom družstevníkov. Družstevná forma je teda osobitnou právnou formou podnikania, ktorú upravuje Obchodný zákoník (nepatrí medzi obchodné spoločnosti). Družstvo je spoločenstvo neuzavretého počtu osôb, ktoré zakladajú za účelom podnikania alebo zabezpečovania hospodárskych, sociálnych alebo iných potrieb svojich členov. Musí mať najmenej päť členov, ktoré sú fyzickými osobami alebo dvoch členov, ktoré sú právnickými osobami. Členovia družstva neručia za záväzky družstva.

Ale dnešné poľnohospodárske družstvo, ako ho poznáme na Slovensku, už nie je vo svojej podstate jednoducho takým družstvom, ako ešte pred desiatkami rokov. Nezdzružujú sa v ňom ľudia za účelom naplnenia akýchkoľvek potrieb.

Jedinou potrebou člena družstva na Slovensku je zväčša - mať nejaký úžitok z členstva. Najlepší je - peňažný. Lenže, takto sa správa investor, ktorý do niečoho investuje a očakáva úžitok v podobe výnosu. Toto je jedným z princípov napríklad akciovej spoločnosti. Nie družstva. Do družstva sa vstupuje preto, aby sa naplnili predovšetkým iné potreby. Typickým príkla-

“

Daniel J. Kratky:

Družstvá sú nie len právnou formou, ale i životným štýlom.

dom v súčasnosti je odbytové družstvo. Vzniká na základe potreby. Lebo napríklad osoba (fyzická alebo právnická) nie je povedzme spôsobená, aby si postavila fabriku na spracovanie mlieka, alebo nie je schopná sama predávať. Tak sa združia, aby si fabriku spoločne postavili, alebo spoločne predávali. Takže to je ich spoločný cieľ a osoba (fyzická alebo právnická) chce byť v takomto družstve členom. Pretože mu dodáva svoje produkty.

MANAŽÉR POD PSYCHICKÝM TLAKOM

Typickým manažérom v poľnohospodárskom družstve je zväčša človek, ktorý zažil aj iné spoločenské zriadenie. To ho v podstate naučilo, a je to pre neho prirodzené, zodpovedať sa za svoje činy a za svoje konanie pred širokou skupinou ľudí (členmi družstva, a nielen na členskej schôdzi). Často čelí, a nielen na členských schôdzach útokom zo strany členov. Vnútorne trpí, rozmyšľa, ako udržať chod družstva, a ako vysvetliť členom, že veci sa majú inak, ako ich vidia oni. Ale berie to ako normálny stav vecí.

Pre manažéra, ktorý nezažil to iné spoločenské zriadenie, a ktorý má povedzme majoritu v nejakej akciovej spoločnosti a snaží sa spoločnosť rozvíjať, lebo rozvíja tak aj svoj majetok - je nepredstaviteľné, že by sa mal zodpovedať na nejakom valnom zhromaždení širokému plénu ľudí, ktorí nemajú elementárne vedomosti o tom, čo vlastne tá spoločnosť robí, prečo dosahuje také či onaké výsledky.

Z tohto porovnania vychádza, že konanie manažérov, ktorí zažili to iné spoločenské zriadenie možno zaradiť do skupiny tých, pre ktorých je družstevná forma životným štýlom. Ale je životným štýlom aj pre členov družstva? Dnešný manažment družstva zdedil svojich

členov zo zákona. Teda, základná filozofia družstevníctva z čias ich vzniku dnes už neplatí. Pretože vlastník sa povedzme nerozhodol dobrovoľne, že bude členom družstva preto, lebo to môže mať pre neho nejaký význam.

Ak sa vrátíme k tvrdeniu, že družstvá sa snažia o sociálny zmier, treba povedať že tento atribút majú skutočne spĺňať. Autentické družstvá naozaj vznikli z potreby členov, naplniť napríklad sociálny aspekt – aby mali spoločne prácu. Takým autentickým družstvom - spolkom je doteraz napríklad kibuc v Izraeli. V nich nejde o dosahovanie zisku, ale o zabezpečenie spoločnej práce, spoločného životného štýlu, o napĺňanie sociálneho rozmeru akejkoľvek aktivity. Na takéto očakávania je družstvo ideálnym druhom právnej formy. Rozhodovanie je z princípu kolektívne – všetci sú si rovní a všetci budú spoločne rozhodovať o svojom osude. Nikto sa nevyčleňuje spomedzi tej skupiny ľudí, neberie si do rúk moc, ako niekto, kto má väčšiu váhu hlasov, kto má iné postavenie – všetci sú si rovní. Spoločne rozhodujú o svojom osude. Na to je vhodné družstvo. „Keby niekto chcel tieto filozofické princípy implementovať do úrovne akciovej spoločnosti, pohorí. Pretože akciová spoločnosť okrem iných „prekážok“ má legislatívne prekážky na kolektívny spôsob rozhodovania o všetkom a absolútnu rovnosť postavenia akcionárov, ale aj iné. Kolektívne rozhodovanie o čomkoľvek je výlučne princípom pre družstvá,“ vysvetľuje právny expert Daniel J. Kratky.

PRAVDA O DRUŽSTVÁCH

„Úlohou obchodnej spoločnosti primárne nie je zachovávať sociálny zmier v danom regióne – to je politika štátna. Štát má vytvoriť podmienky na zamestnanosť,“ konštatuje Daniel J. Kratky a dodáva: „Obchodné spoločnosti musia dosahovať zisk. Inak klesajú ku dnu.“

Poľnohospodárske družstvá sa však nachádzajú v takom istom ekonomickom prostredí, ako obchodné spoločnosti. Právnu formu by sme mohli prirovnať k ošateniu. Ekonomické prostredie zase inému prostrediu. Nebudeme sa predsa bicyklovať v obleku, nepôjdeme na ples v riflách.... Účastník nejakej aktivity si musí či chce alebo nechce prispôbiť ošatenie danej aktivite. Ak vychádzame z tohto porovnania, tak by si každá skupina mala vybrať takú právnu formu, aká sa hodí do reálneho prostredia. Družstvá zdedili svojich členov z minulosti. Ak chce družstvo reálne existovať a je vonkajšími okolnosťami nútené dosahovať zisk, mali by byť družstve aplikované také rozhodovacie procesy, ktoré umožnia presadzovať ekonomicky nevyhnutné rozhodnutia aj proti vôli samotných členov. Tým orgánom, ktorý rozhoduje o obchodnom vedení družstva je predstavenstvo. Na Slovensku má často predstavenstvo vo vlastnícky netransformovaných družstvách 10 – 15 členov. Členovia predstavenstva musia byť zo zákona členmi družstva. Teda, tí istí ľudia, ktorí sa stretnú na predstavenstve sa zároveň stretávajú na členskej schôdzi. To znamená, že taký človek, ako člen predstavenstva musí prijímať rozhodnutia, ktoré sú determinované záujmami družstva, jeho ekonomickou prosperitou a až na druhom mieste záujmami členov. Ak ten istý človek

ide na členskú schôdzu ako vlastník, tak záujemom vlastníka zjednodušene povedané je, aby družstvo zo zisku vyplatilo podiel na zisku. Ale záujem člena predstavenstva je, aby sa zisk re-investoval do rozvoja. Je to dilema, ktorú neraz riešia členovia predstavenstva. Stretávajú sa v ňom dve motivácie. Ak bude presadzovať ne-populárne opatrenia – napríklad znižovanie zamestnanosti, či zrušenie niektorej z aktivít družstva lebo je neefektívna, môže prísť o svoje postavenie. Ak ide o predsedu družstva, budú členovia hlasovať za takého predsedu, ktorý ide svojim návrhom pripraviť o prácu? Asi nie. Budú ho chcieť odvolať.

„To sú špecifická družstevnej právnej úpravy. Ak to zjednodušíme, tak toto v zásade v akciovej spoločnosti ani spoločnosti s ručením obmedzeným nemôže byť, pretože akcionár či spoločník nemá prístup k zmluvám spoločnosti, nemá právo riadiť predstavenstvo, aby konalo alebo rozhodovalo tak či onak. Akcionár či spoločník môže maximálne požiadať dozornú radu, aby preskúmala, z akých dôvodov navrhovaná aktivita na zrušenie vytvára stratu. Dozorná rada informuje o tom Valné zhromaždenie,“ zdôrazňuje právnička Bronislava Kubišová. Akcionár má právo iba si to vypočúť.

„Ak sa však pozrieme na postavenie člena družstva, tak vidíme, že má možnosť pripomienkovať rozhodnutia predstavenstva, ba aj samotného predsedu a neustále žiadať odpovede na svoje otázky. Ak sa mu nepodarí zvrátiť stav vecí, a je napríklad aj členom predstavenstva, ako člen družstva môže okolo seba zoskupiť ľudí a budú na členskej schôdzi odvolávať predsedu. Lebo im svojimi rozhodovaniami nevyhovuje,“ vysvetľuje Bronislava Kubišová. Taká je realita dnešných družstevných princíпов.

AKO OBSTÁŤ?

Ak chcú družstvá súťažiť s obchodnými spoločnosťami v jednom ekonomickom prostredí, zrejme musia čosi zmeniť. Nemusia zmeniť právnu formu. Ale zaiste upravujú vnútorné princípy svojho fungovania podobne, ako dnes fungujú v obchodných spoločnostiach. Teda – družstvá sa odklonia od zásady jeden člen = jeden hlas, v družstve vznikne skupina členov, alebo jeden člen – ktorý váhou svojich hlasov bude spôsobilý presadiť také rozhodnutia v družstve, ktoré považuje za žiaduce. V takom prípade princíp, keď menšina členov z hľadiska hlasov musí rešpektovať aj proti svojej vôli rozhodnutie väčšiny hlasov, už nemá nič spoločného s klasickými družstevnými princípmi.

Právna úprava tvrdí: Člen družstva je osobou, kvôli ktorému družstvo vzniklo a jestvuje. Teda členovi by sa mali klásť čo najmenšie formálne aj právne prekážky, aby mohol naplniť svoje členské oprávnenie. Nie je nevyhnutné, aby predstavenstvo zvolalo členskú schôdzu s 30-dňovou lehotou, písomnou pozvánkou, za dodržania ďalších formálnych procedúr.

Bronislava Kubišová v tejto súvislosti pripomína: „Na schôdzi členovia rozhodujú o veciach, ktoré sú v zákone definované termínom **vylučná pôsobnosť**. To znamená, že len výlučne členská schôdza môže o danej veci rozhodnúť. Napri-

klad o rozdelení a použití zisku, zmene stanov, a niektorých iných, o ktorých nemôže rozhodnúť žiaden iný orgán. A potom je povedzme pôsobnosť členskej schôdze **vyhradená**. Teda členská schôdza si môže vybrať samotnou úpravou stanov, o čom ešte musí výhradne rozhodovať členská schôdza. Členská schôdza môže dokonca prijať uznesenie, že chce rozhodnúť o veci, o ktorej za normálnych okolností rozhoduje predstavenstvo. Napríklad, či sa zruší neefektívna aktivita družstva. Toto môže urobiť členská schôdza na návrh hociktorého člena, lebo v tom je vyjadrené to osobitné postavenie člena družstva. To sú princípy, ktoré inak poníma právna úprava o akciovej spoločnosti.

Valné zhromaždenie nemôže rozhodnúť o tom, že svojim uznesením zruší neefektívnu aktivitu spoločnosti. Takéto rozhodnutie totiž spadá pod takzvané obchodné vedenie. To je výkon pravidelných opatrení spoločnosti, ktoré smerujú k naplneniu podstaty podnikania a obchodné vedenie spadá výlučne do kompetencie predstavenstva. To znamená že akcionár alebo spoločník v spoločnosti s ručením obmedzeným, aj keby chcel, nemôže predstavenstvu hovoriť čo má, ako má a kedy to má urobiť alebo neurobiť.“

Pripomeňme si, kvôli čomu sa niekto stal akcionárom. Kvôli tomu, aby z akcie dosiahol dividendu. Ale právo akcionára na získanie dividendy sa začína aj končí pri tom, že do predstavenstva zvolil tých správnych ľudí. V spoločnosti s ručením obmedzeným to platí obdobne. Teda člen družstva má väčšie možnosti zasahovať do riadenia. Čo je v kapitálovej spoločnosti vylúčené. Dokonca, ak Valné zhromaždenie prijme rozhodnutie, ktoré je obsahom uznesenia, a ak je prijaté v rozpore so stanovami alebo zákonom, tak má akcionár/spoločník možnosť podať žalobu o neplatnosť takéhoto rozhodnutia. Ale čo ak zlé uznesenie prijme predstavenstvo? Má ten akcionár/spoločník možnosť podať takú istú žalobu voči uzneseniu predstavenstva? Ak je napríklad rozhodnutie predstavenstva v rozpore so stanovami, alebo zákonom? Reaguje právnik Lukáš Hraňo: „Nemá. Pretože akcionár nemá zákonné právo na to, aby žalobami spochybňoval rozhodnutia predstavenstva. Iba prostredníctvom dozornej rady vplyva na podnikanie akciovej spoločnosti.

Člen družstva však má právo na schôdzi navrhovať, aby schôdza rozhodovala o rušení nejakej tej činnosti družstva, ktorú predstavenstvo považuje za neefektívnu. Niekedy sa takýto jav označuje aj ako **riadenie zo zadného sedadla**.“

ZMENA PRÁVNEJ FORMY

Na mieste je však otázka, prečo niektoré družstvá menia právnu formu. Odborníci na družstevné právo tvrdia, že jedným z vysvetlení je, že družstvá dôsledne nevyužívajú možnosti, ktoré im právna úprava poskytuje. Prax ale často ukazuje, že dôvody na premenu právnej formy ani neboli právneho charakteru. Impulzom zväčša je – založiť nezvratné vlastnícke zmeny vo vlastníctve družstva. Lenže zmena družstva na akciovú spoločnosť má veľké dosahy na člena družstva. Realita napovedá, že zmeny právnej formy sa často zneužili na elimináciu členov družstva. Že sa člen družstva nestal akcionárom. A tak sa odborníci domnievajú, že

dôvodom zmeny právnej formy nebolo to, že im družstevná právna úprava nevyhovuje, ale iné záujmy.

Premena družstevnej právnej formy napríklad na akciovú spoločnosť prináša okrem iného aj zánik Družstevných podielnických listov (DPL). Akciová spoločnosť totiž nie je spôsobilá emitovať DPL. Odborníci na družstevné právo zistili, že doterajšie zmeny právnej formy na Slovensku nerešpektovali ani záujmy členov družstva, ani záujmy vlastníkov DPL. Vlastníkom DPL surovo oznámili, že ich DPL zanikli, ak im vôbec niečo oznámili, a čakajú, čo sa bude diať. „*Neuvedomujú si ale, že ak boli DPL zaknihované v Centrálnom depozitári cenných papierov sú tam evidované dodnes,*“ pripomína Lukáš Hraňo.

A aká je napokon realita? Vlastníci DPL sa naďalej domnievajú, že ich vlastnia, lebo pravidelne dostávajú výpis centrálného depozitára. Ale DPL zanikli momentom zmeny právnej formy. No a členovia družstva dostali list, v ktorom im oznámili, že môžu byť ak-

cionármi, ak si kúpia akcie. Málokto to však využil. Odborníci odporúčajú pri premene právnej formy z družstva na povedzme akciovú spoločnosť rešpektovať práva členov družstva aj vlastníkov DPL. Každá z týchto skupín má síce osobitné práva, s ktorými sa musí pri premene právnej formy aj rátať. Keď to premeníme na drobné, tak člen družstva musí dostať možnosť podieľať sa na základnom imaní akciovej spoločnosti akciami. Treba si uvedomiť, že zmena právnej formy neznamená vznik nového subjektu. Za obchodným menom firmy sa pripíše „a.s.“ a odstráni sa „družstvo“. Ale identifikačné číslo aj sídlo zostáva to isté. To znamená, že je to stále ten istý subjekt. Ale zmena právnej formy vplýva na členov družstva, lebo akciová spoločnosť nemôže mať členov, ale musí mať akcionárov. Teda musia sa členom družstva vydať akcie tak, aby ich postavenie nebolo ani horšie ani lepšie ako v družstve.

V praxi sa často diskutuje o tom, čo urobiť s vlastními DPL pri zmene právnej formy.

Odpoveď na túto otázku podľa právneho experta Daniela J. Kratkeho znie: *“Vlastník DPL pri zmene právnej formy prichádza o DPL z toho dôvodu, že právne podmienky na strane emitenta (družstva) sa zmenili tak, že ten emitent nemôže byť ďalej emitentom DPL. Ale v DPL je zhmotnená nejaká hodnota. Ak vlastník príde o DPL, tak sa zníži hodnota jeho majetku. Teda – vlastník DPL utrpel škodu. Ak sa má škoda kompenzovať, musí sa nahradiť majetkom, ktorý má tú istú reálnu (trhovou) hodnotu. Zákon pozná niekoľko spôsobov kompenzácie. Predovšetkým – peniazmi. Správny a korektný postup ráta s tým, že družstvo ešte pred zmenou právnej formy musí s vlastními DPL uzavrieť osobitné dohody o tom, ako sa s nimi vyrovná. Úhrada peniazmi je však len jedným zo spôsobov náhrady spôsobenej škody. Subjekt po prechode na novú právnu formu – akciovú spoločnosť – môže emitovať viacero druhov cenných papierov a nimi môže nahradiť DPL. Teda tak, ako sa zmení postavenie člena družstva na akcionára, tak sa zmení postavenie vlastníka DPL na vlastníka iných cenných papierov. Z právneho hľadiska sú to však pomerne komplikované procesy.”*

KAPITÁLOVÉ SPOLOČNOSTI vs. DRUŽSTVÁ

KAPITÁLOVÉ SPOLOČNOSTI		DRUŽSTVO	
AKCIOVÁ SPOLOČNOSŤ		SPOLOČNOSŤ S RUČENÍM OBMEDZENÝM	
Účastníci s majetkovou účasťou	Akcionár	Spoločník	Člen družstva
Zakladatelia	2 fyzické osoby alebo 1 právnická, max počet nie je obmedzený.	Jedna osoba (fyzická alebo právnická), max. ale 50 spoločníkov.	Fyzické alebo právnické osoby v neobmedzenom počte ale v prípade menej ako 50 členov ide o tzv. malé družstvo.
Individualizmus/kolektivismus	Princíp individualizmu - nevyžaduje sa osobná účasť akcionárov na podnikaní.	De facto sa ráta s osobnou účasťou spoločníkov na podnikaní.	Princíp kolektivismu - družstvo je spoločenstvom neuzavretého počtu osôb a existencia jednoosobového družstva nie je možná.
Uzavrenosť/otvorenosť	Otvorená forma podnikania v prípade kótovaných akcií, ktorých prevoditeľnosť nemožno obmedziť.	Uzavretá forma podnikania - možnosť prevodu obchodného podielu na 3.osobu musí riešiť spoločenská zmluva/stanovy.	Otvorenosť - prevod na 3. osobu nemožno vylúčiť.
Účel existencie	Vznikajú prioritne za účelom podnikania, pričom cieľom každého podnikateľa je dosahovanie zisku. Výnimočne existujú aj za iným účelom ako je podnikanie.		Môžu vzniknúť za účelom podnikania alebo za účelom uspokojovania potrieb svojich členov. Prioritne vznikajú kvôli naplneniu potrieb svojich členov.
Majetková účasť účastníka	Akcia. Akcia je cenným papier, predstavuje práva akcionára ako spoločníka podieľať sa podľa zákona a stanov na riadení spoločnosti, zisku (dividendy) a na likvidačnom zostatku po zrušení spoločnosti s likvidáciou.	Obchodný podiel. Obchodný podiel predstavuje práva a povinnosti spoločníka a im zodpovedajúcu účasť na spoločnosti. Každý spoločník môže mať iba jeden obchodný podiel. Jeden obchodný podiel môže patriť viacerým osobám (napr. dedičom).	Členský podiel. Členský podiel predstavuje mieru účasti člena na družstve. Každý člen môže mať v družstve iba jeden členský podiel. Členský podiel nemá povahu podielu na majetku družstva, tak ako pri kapitálových spoločnostiach.
Autokracia/demokracia	Do orgánov sa môžu voliť aj osoby, ktoré nemajú v spoločnosti majetkovú účasť. Tieto osoby prostredníctvom VZ rozhodujú o činnosti spoločnosti. Váha ich hlasu je úmerná ich majetkovej účasti.		Do orgánov sa môžu voliť iba členovia družstva. Družstvá sa spravujú prostredníctvom ČS, ktorá spravídla rozhoduje väčšinou počítanou podľa hláv, nie podľa vkladov.
Ručenie	A.s. zodpovedá za porušenie svojich záväzkov celým svojím majetkom, akcionár neručí za záväzky spoločnosti.	S.r.o. zodpovedá za porušenie svojich záväzkov celým svojím majetkom, spoločníci ručia za záväzky s.r.o. do výšky svojho nesplateného vkladu zapísaného v obchodnom registri. Spoločenská zmluva môže určiť, že VZ je oprávnené uložiť spoločníkom povinnosť prispieť na úhradu strát s.r.o. peňažným plnením nad výšku vkladu až do 1/2 ZI.	Družstvo zodpovedá za porušenie svojich záväzkov celým svojím majetkom, členovia neručia za záväzky družstva. Členovia družstva môžu mať uhradzovacie povinnosti presahujúce členský vklad na krytie straty družstva.
Základné imanie	Hodnota ZI musí byť aspoň 25000 eur. ZI je rozvrhnuté na určitý počet akcií a určitou menovitou hodnotou.	Hodnota ZI musí byť aspoň 5000 eur. Hodnota vkladu spoločníka musí byť aspoň 750 eur. ZI je rozvrhnuté na obchodné podiely spoločníkov vo výške ich vkladov do s.r.o.	Hodnota ZZI (zapísaného ZI) musí byť najmenej 1250 eur. Hodnota ZI pri zápise družstva do OR musí byť rovná alebo vyššia hodnote ZZI. ZI tvorí súhrn členských vkladov, na ktorých splatenie sa zaviazali členovia, zatiaľ čo ZZI je časť ZI, ktorá sa pri družstve zapisuje do OR.
Spravodlivosť/rovnosť	Každý má podiel a postavenie úmerné vloženému majetku.		Každý ma rovnaké postavenie, čo sa prejavuje rovnakou výškou ZČV pre všetkých členov.
Hlasovacie práva	Hlasovacie právo je spojené s akciou. Zákon nehovorí koľko hlasov pripadá na 1 akciu, toto majú upraviť stanovy, pričom platí, že na akcie s rovnakou menovitou hodnotou musí pripadnúť vždy rovnaký počet hlasov.	Počet hlasov každého spoločníka sa určuje pomerom hodnoty jeho vkladu k výške ZI s.r.o., ak spoločenská zmluva neurčuje iný počet hlasov.	Každý člen má jeden hlas, ak stanovy neurčia inak. Ak družstvo vydalo DPL aj pre svojich členov, majú títo právo na viac hlasov pri hlasovaní na ČS a to úmerne výške menovitej hodnoty ich DPL.
Uznášaniaschopnosť najvyššieho orgánu	Valné zhromaždenie je vždy uznášaniaschopné.	Valné zhromaždenie je uznášaniaschopné ak sú prítomní spoločníci, ktorí majú aspoň polovicu všetkých hlasov, ak spoločenská zmluva neurčuje inak.	Členská schôdza je uznášaniaschopná keď je prítomná nadpolovičná väčšina všetkých členov družstva.
Riadenie	VZ nemôže zasahovať do obchodného vedenia a činnosti predstavenstva.	Spoločníci neriadia s.r.o. priamo, ale prostredníctvom VZ. VZ si môže v spoločenskej zmluve atrahovať pôsobnosť aj iných orgánov.	Možnosť zasahovania členov do riadenia predstavenstva cez členskú schôdzu - ČS si vie v stanovách vyhradiť o čom chce rozhodovať, aj atrahovať si pôsobnosť iných orgánov.
Vyrovnanie pri zániku účasti v subjekte	Neexistuje vyrovnací podiel.	Vyrovnaní podiel sa vypočíta pomerom splateného vkladu spoločníka, ktorého účasť v s.r.o zanikla, k splateným vkladom všetkých spoločníkov, ak spoločenská zmluva neurčí iný spôsob výpočtu.	Vyrovnaní podiel sa určí pomerom splateného členského vkladu doterajšieho člena násobeného počtom ukončených rokov jeho členstva k súhrnu splatených členských vkladov všetkých členov násobených ukončenými rokmi ich členstva, ak stanovy neurčujú iný spôsob výpočtu.

Rýchle peniaze cez zmenky

Financií nie je nikdy dosť. Ba naopak, obvykle je ich málo na všetko to, čo by družstvo potrebovalo. Na prevádzku, na investície. Štandardom je preto snaha o získanie externých zdrojov. Zvlášť takých, ktoré nevyhnutne neznamenajú potrebu dať časť majetku družstva do zálohy zriadením záložného práva. Jedným z takýchto spôsobov, je získanie financií oproti podpisu zmenky.

Zmenka je vlastne cenný papier a ako právny inštitút má svoje špecifiká. Preto právnik LawFarm Mgr. Vladislav Byrsa pripomína niektoré princípy jeho fungovania.

Platenie alebo získavanie peňažných prostriedkov je v princípe veľmi jednoduché. Dá sa zvládnuť na jedinom stretnutí podpísaním jedinej listiny, ktorou je zmenka. Právom majiteľa resp. veriteľa zmenky je - požadovať v určenej lehote vrátenie peňažnej sumy uvedenej v tejto listine od zmenkového dlžníka. Tomu zase vzniká povinnosť vrátiť peňažnú sumu uvedenú v tomto cennom papieri majiteľovi zmenky v uvedenom termíne. Zmenkový dlžník pritom ručí samotnou zmenku, ktorá je zároveň jeho záväzkom.

Majitelia zmeniek pritom často ani nevedia, akým právnym prostriedkom disponujú a zmenkoví dlžníci často ani netušia, ako sa voči uplatňovanému nároku majú účinne brániť. V tejto súvislosti je preto dôležité pripomenúť **právny inštitút premlčania**, pretože prax ukazuje, že ho často nesprávne chápu aj majitelia zmeniek aj zmenkoví dlžníci.

K premlčaniu v právnych vzťahoch dochádza často vtedy, ak v určenom čase nedôjde k uplatneniu zmenkového práva (čase, v ktorom sa zmenková suma môže premeniť na peniaze). Vtedy môže dlžník - fyzická alebo právnická osoba po uplynutí času, ktorý je zákonom určený na uplatnenie si zmenkového práva, uplatniť inštitút premlčania.

K premlčaniu často dochádza vtedy, ak oprávnenej osobe vznikla pohľadávka a včas si ju neuplatnila žalobou na súde. Ak ale oprávnená osoba uplatní svoje právo, hoci je už premlčané, súd mu ho môže prisúdiť. Ale iba vtedy, ak povinná strana nevzniesla námietku premlčania. Súd na premlčanie neprihliada ex offio, teda z úradnej povinnosti, ale len na základe námietky premlčania vznesenej povinnou stranou - dlžníkom.

Právny inštitút premlčania je v rámci zmenkového práva v Slovenskej republike upravený zákonom č. 191/1950 Zb. (Zmenkový a šekový zákon), ktorý vychádza zo Ženevských konvencií z roku 1930 o tzv. jednotnom zmenkovom a šekovom práve (Convention portant uniforma sur les Letters de Change et Billets a Ordre et Protocole). Tento zákon patrí k najstabilnejším zákonom v slovenskom právnom poriadku.

Okrem Zmenkového a šekového zákona, ktorý je špeciálnym zákonom a má prednosť pred všeobecným zákonom (všeobecnou úpravou Obchodného zákonníka alebo Občianskeho zákonníka), sa v zmenkových vzťahoch podporne používa všeobecná úprava. Zmenkový a šekový zákon upravuje tri lehoty premlčania. Každá z nich plynie v inom právnom režime.

Prvá premlčacia lehota sa vzťahuje na zmenkové nároky. Teda na priame zmenkové práva proti priamym dlžníkom. Za priamych dlžníkov sa považuje vystaviteľ vlastnej zmenky, akceptant cudzej zmenky (osoba, ktorá akceptuje cudziu zmenku) a ručiteľia týchto osôb. Povinnosť zaplatiť (premeniť zmenku na peniaze) sa premlčí v trojročnej lehote odo dňa splatnosti zmenky, a pri zmenke splatnej na videnie od momentu, kedy mohla byť zmenka najneskôr predložená k preplateniu. Nie je podstatné, kto proti priamym dlžníkom uplatňuje zmenkové práva. Či ide o majiteľa zmenky alebo už o indosatára (ten, v ktorého prospech sa prevedie cenný papier a tento akt sa písomne zaznamená na rubu zmenky), ktorý v postihu zmenkovú sumu preplatil a požaduje ďalšie zmenkové nároky zo zmenky. Môže však ísť aj o prípad, keď sa ručiteľia akceptanta cudzej zmenky, alebo vystaviteľa vlastnej zmenky domáhajú na nich následného postihu tzv. regresu.

Druhá premlčacia lehota sa vzťahuje na postihové nároky. Teda na nepriame zmenkové práva majiteľa zmenky proti nepriamym dlžníkom, ktorými sú indosant, vystaviteľ cudzej zmenky či ručiteľia týchto osôb, ktoré sa premlčia v jednoročnej lehote od dátumu protestu. Presnejšie - od včas vykonaného protestu, ale aj pri doložke „bez protestu“ alebo „bez útrat“, keď sa vykonanie protestu nevyžaduje alebo nie je potrebné. V takomto prípade sa premlčia v jednoročnej lehote odo dňa splatnosti.

Tretia premlčacia lehota sa vzťahuje na postihové nároky na nepriame zmenkové práva v takom prípade, keď sa nepriami dlžníci, ktorí už zmenku v postihu vyplatili, domáhajú ďalšieho postihu po tých nepriamych dlžníkoch, ktorí sú ich predchodcami na zmenke. Nepriami dlžníci si musia svoje postihové nároky uplatniť v lehote šiestich mesiacov, ktorá beží buď od momentu, keď oni sami podľa zmenky platili, alebo keď bol nárok proti nim súdne uplatnený. Pokiaľ by sa tieto osoby chceli domáhať práv proti priamym dlžníkom, platí potom aj pre nich trojročná lehota premlčania od splatnosti zmenky.

Právnik LawFarm Mgr. Vladislav Byrsa upozorňuje na právne aspekty, ak zmenkový dlžník využije premlčaciu lehotu.

Veriteľ ako osoba na rad, ktorej má byť zmenková suma zaplatená, by mal vo svojom záujme venovať zvýšenú pozornosť plynutiu lehôt premlčania. Vyhne sa tak riziku, že sa jeho zmenkový nárok uplynutím zákonnej lehoty premlčí. Dostane sa tak do pozície závislého na zmenkovom dlžníkovi, ktorý sa môže rozhodnúť, či svojmu veriteľovi dobrovoľne splní svoj zmenkový záväzok, alebo si pri uplatnení zmenkového nároku na zaplatenie uplatní námietku premlčania, čoho dôsledkom je zánik zmenkového nároku ako celku. A to je už pre veriteľa likvidačným zistením.

Najrizikovejšími prípadmi premlčania môže byť premlčanie, ktoré sa vzťahuje na priame zmenkové práva proti priamemu dlžníkovi, ktorým môže byť vystaviteľ vlastnej zmenky a jeho ručiteľia. Nevylučuje sa však ani premlčanie, ktoré sa vzťahuje na nepriame zmenkové práva veriteľa proti nepriamemu dlžníkovi, ktorým môže byť indosant alebo vystaviteľ cudzej zmenky a ich ručiteľia, alebo to môže byť aj nepriamy dlžník, ktorým je indosant, ktorý už zmenkovú sumu v rámci postihu zaplatil a domáha sa následného postihu tzv. regresu proti predchádzajúcemu indosantovi.

Spomínané aspekty právneho inštitútu premlčania majú v zmenkovom práve svoje náležité opodstatnenie. Preto by mali na ne pamätať najmä podnikatelia, ktorí sú v postavení majiteľa zmenky, resp. veriteľa, alebo v postavení zmenkového dlžníka.

Dobří manažéri vnímajú tep času

Dostať sa do stovky najlepších v meniacom sa svete a pri meniacich sa pravidlách nie je jednoduché. V rezorte pôdohospodárstva však pôsobia firmy, ktoré napriek ekonomickej recesii nielen prežívajú, ale najmä rozvíjajú sa. Potvrdzujú to výsledky súťaže najlepších manažmentov TOP AGRO, ktorej 16. ročník vyvrcholil 13. októbra v Rimavskej Sobote.

Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva na základe ekonomických výsledkov roku 2010 takmer 1100 poľnohospodárskych firiem z celého Slovenska vytvoril rebríček stovky najlepších. Dostalo sa do neho 48 poľnohospodárskych družstiev v dvoch kategóriách. V kategórii poľnohospodárskych družstiev, hospodáriacich v znevýhodnených podmienkach si palmu víťazstva odniesol na Záhorie predseda Roľníckeho družstva Petrova Ves Ing. Miloš Bečko.

NIE SME VYVOLENÍ

Týmto slovom nás privítal inžinier Bečko a vzápätí svoje slová vysvetlil: „Nepočítame sa totiž medzi podniky, ktoré by mali byť nejakým ťažkým v rezorte, ani k podnikom, ktoré získali extra podpory na rozvoj. Hoci sme podali 4 projekty, európske peniaze sme získali iba raz, a to v roku 2004. Ak sme chceli ísť dopredu, všetko sme si museli zabezpečiť z vlastných zdrojov a úverov, ktoré postupne splácame.“

Samozrejme, že sa ľahšie žije firme, ktorá mohla investovať do poľnohospodárskej výroby vďaka projektovým podporám. Získali európske financie na nákup strojov aj technológií. Družstevníci v Petrovej Vsi, ktorí gazdujú na 3100 hektároch v katastrach štyroch obcí – Petrova Ves, Unín, Radimov a Letničné, však také šťastie nemali. Na všetko, čo si zadovážili, si museli poctivo zarobiť. Aj preto každé euro obrátiť v ruke dvakrát. Zvažujú, čo im vložené euro, aj za akých podmienok, prinesie. Nechceme tým povedať, že iní tak nekonajú, ale tým iným sa ľahšie dýcha ak vedľa, že časť vložených financií do rozvoja im Pôdohospodárska platobná agentúra prepláti.

DÔLEŽITÉ JE SPRÁVNE SA ROZHODNÚŤ

Za posledných dvadsať rokov, od začiatku transformácie družstva, sa museli vo vedení družstva niekoľkokrát rozhodovať. Avšak za doteraz najvýznamnejšie medzníky považujú dve obdobia. Roky 1993 – 1994 a potom rok 2004, keď Slovensko vstúpilo do Európskej únie. Doteraz neľutujú, že konali tak, ako konali.

A čo sa vlastne udialo? Najprv splnili literu zákona a vypočítali majetkové podiely oprá-

vnených osôb. Všetkým, bez ohľadu na to, či v družstve robili, alebo nie, dali rovnakú šancu – stať sa členom družstva a vstúpiť doň so svojim majetkom. „Počet členov družstva narástol na 1100,“ spomína dnes inžinier Bečko. Vôbec sa nezamýšľali nad tým, či je to veľa. Za užitočné považovali fakt, že ľudia boli spokojní. Veľmi bolestivé však boli momenty, keď znižovali počet zamestnancov. Kým v roku 1989 ich bolo v družstve 650, v začiatkoch transformácie družstva 460, v roku 2004 ich bolo 230 a dnes už len 107. Všetkým však umožnili ponechať si členstvo v družstve. Má to svoje výhody dodnes. Spomínané štyri obce na Záhorí totiž patria k tým chudobnejším. A člen družstva môže kúpiť nesppracované poľnohospodárske produkty lacnejšie. Veď aj ošípané, ktorých stádo skresali zo 4 tisíc na súčasných približne 350, chová družstvo predovšetkým pre členov.

Ak sa niekto z členov rozhodne vystúpiť z družstva, dochádza k finančnému vyrovnaniu majetkových vkladov. Dedičov, na základe notárskej zápisnice, tiež finančne vyrovnajú. „Keďže sme umožnili všetkým oprávneným osobám stať sa členmi družstva, aj keď do družstva nevstúpili všetci, zjednodušili sme si život,“ konštatuje dnes predseda. Pravda, vtedy to ešte netušili. Až po vydaní zákona, ktorý zakotvil povinnosť družstiev vydať Družstevné podielnícké listy (DPL) si uvedomili, že majú menej roboty ako ich kolegovia. Vydali ich

nečlenom a hodnota majetku vydaných DPL bola a je výrazne nižšia, ako hodnota majetku členov družstva. Preto ich ani veľmi netrápilo rozhodnutie, že vlastníci bezcenných cenových papierov, aj osobitných, akými DPL bezo sporu sú, ich môžu odovzdať Fondu národného majetku.

KRÁĽOVNÁ POLÍ NESKLAMALA

To druhé rozhodujúce obdobie, keď museli zvažovať, ako ďalej, bolo po vstupe Slovenska do Európskej únie. Napokon vsadili na podmienky, ktoré im príroda dala k dispozícii. Pôdne a klimatické podmienky napovedali, že by sa mohlo dariť kukurici a olejninám. Predtým pestovali cukrovú repu, od nej pomaly ustupovali a vo väčšom rozsahu sa začali orientovať na pestovanie kukurice na zrno. Majú k dispozícii pôdy od štrkovitých až po tie najťažšie. Teplotné podmienky vyhovujú kukurici, aj keď sú suchá – kukurica aj slnečnica sú teplomilné. Zaznamenávajú síce pomerne veľký deficit vody, najmä v období vegetácie v apríli, máji a júni, ale to vyhovuje kukurici a slnečnici.

Keď zistili, že ich rozhodnutie bolo správne, že výsledky sú dobré, chceli sa zdokonaľovať. Skvalitňovať. A keď v roku 2008 vyšla výzva na podanie žiadostí o podporu investícií do poľnohospodárskej výroby a neuspeli s pro-

Zber kukurice vrcholí

jektom, vážne uvažovali, či od zámeru ustúpiť, alebo nie. Záhorácka krv sa však nezaprela. Diskusia bola dlhá a tvrdá. Priam v duchu Štúrovho motto, starého jeden a pol storočia - Naspäť cesta nemožná, napred sa ísť musí - sa rozhodli kúpiť technológie za 40 miliónov korún. „V roku 2008 sme nemali problém získať úver, aj úrokové sadzby sa po vstupe do eurozóny znížili, a to rozhodlo,“ vysvetľuje opäť predseda Miloš Beško. A hoci ich rok 2009 prekvapil povodňami, nízkymi cenami rastlinných komodít, najmä však mlieka, predsa len vydržali. Vďaka znižovaniu nákladov na jednotku produkcie. Nešetrili bez rozmyslu na všetkom. Zvažovali, či úspora poškodí rentabilitu produkcie, alebo nie. Ak pôde chýba fosfor, treba ho dodať. Iba poznaním potrieb plodín a pôdy sa mohli dopracovať k zisku. Nehnali sa za vysokými úrodami, ale porovnávali rentabilitu. A kráľovná polí - kukurica - ich na tisícke hektárov nesklamala. Dokonca ju predali v mokrom stave. Napokon sa premenila na škrob, škrobové sirupy, izoglukózu či krmivá v podniku Amylum Boleráz.

Kukurica zaberá asi tretinu poľnohospodárskej pôdy, druhú tretinu zaberajú pšenica a sladovnícky jačmeň a zvyšok - repka, slnečnica, mak, sója a krmoviny na ornej pôde. Vlni ich ekonomiku potiaha predovšetkým kukurica. Úroda dosiahla v mokrom stave takmer 10 ton z hektára. Tým, že celú produkciu predali v mokrom stave, bez sušenia, ušetrili značné náklady. Pri ostatných plodinách sa družstevníci museli uspokojiť s priemernými, niekde aj podpriemernými úrodami, pretože došlo k zvýšeniu hladiny spodnej vody. Polia boli podmáčané, nedali sa ani obrábať a aj z tých, na ktorých zasiali najmä repku, nemohli zobrať úrodu. Približne 40 hektárov repky na pozemkoch v okolí rieky Moravy zhnulo. Zisk im však zabezpečili vyššie nákupné ceny. Takže úver sa im darí splácať.

ŽILI BY BEZ DOJNÍC LAHŠIE?

Aj na takú otázku hľadali v Petrovej Vsi odpoveď. Ale výborný plemenný materiál stopol úvahy o likvidácii chovu holštýnskeho

Jalovice sa majú k svetu

dobytka. Táto otázka ich trápila v čase, keď výrazne klesli ceny za surové kravské mlieko. Veľkým šokom bolo zníženie tržieb o 22 miliónov korún v roku 2009. Mlieko totiž tvorilo skoro polovicu tržieb. Stádo síce znížili, dokonca aj úžitkovosť klesla, ale rentabilita sa zachovala. Kým v roku 2007 až 2008 nadojili priemerne na dojnici desať tisíc kg mlieka za rok, tak teraz je to osem a pol tisíc kg. „Ekonomicky je to však teraz výhodnejšie,“ vysvetľuje spokojnosť s nižšou úžitkovosťou inžinier Beško. Vysoká dojivosť totiž aj veľa stojí. Pri tej súčasnej sú nižšie náklady na liter mlieka. Keďže cena je vyššia, ako pred dvomi rokmi, mliečko nie je stratové. Z tisíc dojníc zostalo 430. Jediným kritériom je rentabilita. Aj preto kúpili a sprevádzkovali vlni dva automaty na predaj surového kravského mlieka v Petrovej Vsi a v Skalici.

Predaj mlieka z automatov bol v roku 2010 vyšší ako naznačuje tento rok, čo je dôsledkom zvýšenia DPH zo 6 na 20 percent a zrušenia červenej nafty. Napriek tomu s návratnosťou investícií do automatov rátajú v horizonte troch rokov.

Cena mlieka je v automatoch stále vyššia o 10 centov ako ho kúpajú mliekarny. Denne predajú približne 8 tisíc litrov mlieka. Časť cez automaty a časť dodávajú do Senickej mliekarny. Aktuálne prevádzkujú dve farmy v Petrovej Vsi a Uníne, zhruba v každej je po 210 až 220 dojníc. Keďže predaj v skalickom mliekomate klesá, uvažujú o jeho premiestnení do Unína. Znížia sa dopravné náklady, pretože do Skalice mlieko vozia 20 kilometrov a v Uníne je farma, takže mlieko nebude treba voziť. A tam vraj ľudia surové kravské mlieko chcú.

A aké je krédo manažera zo stovky najlepších na Slovensku?

„Nikdy sme sa neorientovali na to, že budeme robiť to, čo preferuje štát a na čo dáva dotácie. Keď investujeme, tak nakupujeme to, čo potrebujeme, čo nám umožní zvýšiť efektívnosť výroby bez ohľadu na to či dostaneme dotácie alebo nie,“ - tvrdí M. Beško.

Cena od LawFarm

LawFarm sa stal hlavným partnerom Top Agro 2010/2011. Zároveň venoval hlavnú cenu, symbolický šek na právne služby v hodnote 2000 Eur, víťazovi kategórie družstiev zo znevýhodnených oblastí - RD Petrova Ves.

Predseda družstva inžinier Beško pri preberaní ceny povedal, že si vie predstaviť pomoc spoločnosti LawFarm a konkrétno: „Zide sa nám pomoc pri premene z knihovaných DPL na listinné. Družstvo získa lepší prehľad o vlastníkoch DPL a určite to zjednoduší aj život vlastníkom DPL. Tento môj nápad však budem musieť predložiť na predstavenstve družstva. Určite však ponúkané právne služby využijeme.“

Mgr. Alexandra Mihók - Kvietková v tejto súvislosti konštatovala: „Sme radi, že výhra padla do rúk tým, ktorým sa zide. Využitie výhry na premenu DPL, je jednou z možných alternatív. Najvhodnejšou cestou k výberu tej najlepšej alternatívy, je sadnúť si s pánom predsedom za spoločný stôl a prediskutovať konkrétne potreby družstva tak, aby sme ich prostredníctvom výhry čo najviac uspokojili.“

Konateľka LawFarm

Mgr. Alexandra Mihók-Kvietková odovzdala symbolický šek predsedovi RD Petrova Ves Ing. Milošovi Beškovi

Tlmíte náš hlad po informáciách

LawFarm sa pre slovenských družstevníkov stala synonymom kvalitných právnych služieb a zdrojom užitočných odborných informácií. Tie vám prináša nielen cestou časopisu FARMGAZÍN, ale i formou pútavých vzdelávacích seminárov FarmFórum Región. V novembri sa uskutoční už štvrté kolo podujatí. Opýtali sme sa preto účastníkov minulých kôl na ich názory. Veríme, že sa pre vás stanú inšpiráciou k osobnej účasti na FarmFórum Región Jeseň 2011. Stretneme sa tam.

Anna Glejdúrová,
predsedníčka Poľnohospodárskeho podiel-
níckeho družstva Liptovská Teplička.

Keď som si prelistovala desiate číslo vášho časopisu FARMGAZÍN, potešila ma nová grafika aj inovovaný obsah. Po prečítaní článkov som si uvedomila, akú užitočnú prácu robíte pre družstvá. K tej užitočnosti radím aj podujatia pod názvom FarmFórum Región. Sama som sa na ňom zúčastnila pred rokom v Košiciach. My sme zaknihované DPL premenili na listinné už v roku 2008, takže nikto z vlastníkov týchto osobitných cenných papierov ich nemusel odovzdávať zadarmo Fondu národného majetku. Pri odovzdávaní listinných DPL sme časť z nich odkúpili. Napriek tomu som na FarmFóre Región načerpala množstvo informácií. Nikto totiž nevie všetko a vždy je niečo, z čoho sa možno poučiť a rozhodnúť sa, ako ďalej pokračovať, aby sme sa vyvarovali chybných rozhodnutí.

Ing. Jaroslava Bojkovská,
podpredsedníčka predstavenstva
Poľnohospodárskeho družstva Lozorno.

Keďže som mala zmiešané pocity z informácií, ktoré sa mi dostali z prvých podujatí FarmFórum Región od kolegov, na ďalších som sa rozhodla sama za naše družstvo zúčastniť. Až potom som si postupne utvárala vlastný názor. Prišla som k záveru, že mnohé družstvá pomoc pri narábaní s DPL – kami a riešení iných problémov potrebujú, a tak som aj vni-mala prednášky a diskusie o tom, čo máme robiť, aby sme udržali poľnohospodárske žezlo v našich rukách, aby sa nedostalo do nesprávnych rúk.

Informácie, ktoré som však získala mi rozšírili obzor. My sme DPL nevydali členom družstva, iba nečlenom. A tak hľadám odpoveď na viaceré otázky: Aké riziká sú s tým spojené? Čoho sa máme vyvarovať? Ako by sme mohli využiť DPL vo svoj prospech? Dlhé roky sa vôbec nediskutovalo o DPL. Preto sú akékoľvek informácie užitočné. Vlastníci DPL sa na nás obracajú s tým, že ich nechcú, dokonca by si priali, aby sa DPL zrušili. Určite sa tým budeme musieť zaoberať.

Privítala som širší okruh otázok, ktoré sa objavili v desiatom čísle FARMGAZÍNU. Užitočné a inšpiračné sú skúsenosti družstiev, ktoré nastúpili cestu, povedala by som – ďalšej fázy transformácie. Keď sami manažéri družstiev hovoria o tom, prečo a ako to robia je prijateľnejšie, ako keby ich skúsenosti sprostredkoval niekto iný. Akútnou otázkou sú však aj problémy okolo nájmov poľnohospodárskej pôdy. Domnievam sa, že aj týmto by ste sa mohli zaoberať vo vašom časopise.

Ing. Stanislav Eliáš,
predseda Poľnohospodárskeho družstva
Jarovnice.

Je veľa problémov, s ktorými sa stretávajú poľnohospodárske družstvá. Riešiť ich je pre manažera náročné. A tak hľadáme odpovede na mnoho otázok. Informácií však nikdy nie je dost. Aj preto som sa zúčastnil pred rokom na podujatí FarmFórum Región. Informácie, ktoré som tam získal boli pre mňa veľmi podnetné z dvoch dôvodov. Prvým dôvodom bola vysoká profesionalita a odbornosť prednášok, druhým - jasné a zrozumiteľné odpovede prednášajúcich na mnohé otázky prítomných. Získané informácie naše družstvo okrem iného využije aj na úpravu stanov družstva, ktoré musia byť v súlade s platnými zákonmi, čo prispeje k zabezpečeniu dlhodobého rozvoja družstva v prospech svojich členov.

Na podobných podujatiach by som však privítal viac informácií potrebných pri riešení niektorých problémov vyplývajúcich z prenájmania poľnohospodárskej pôdy, usporiadania vlastníckych vzťahov k pozemkom pod hospodárskymi dvormi a podobne.

POZÝVAME VÁS

FARMFÓRUM REGIÓN
JESEŇ 2011

**5 KLÚČOVÝCH KROKOV
K OCHRANE DRUŽSTVA**

15.11.2011 - Košice | 22.11.2011 - Nitra | 29.11.2011 - Žilina

LawFarm je tu pre Vás.

Privítame vaše ďalšie reakcie aj otázky na adrese:

redakcia@lawfarm.info

ČERSTVÉ PRODUKTY NA TRH

1. 1. 2012 nadobúdnú účinnosť dve nariadenia vlády, týkajúce sa predaja farmárskych produktov konečnému spotrebiteľovi. V porovnaní s predajom z dvora ide o rozšírenú formu predaja. Pri predaji z dvora mohli farmári predávať svoje produkty iba z miesta, kde boli spracované. Ak bude farmár (súkromne hospodáriaci roľník, družstvo či obchodná spoločnosť) predávať podľa nových nariadení, tak si môže budovať distribučnú sieť a predávať svoje produkty podľa nariadenia predaja konečnému spotrebiteľovi v okruhu dojazdu dvoch hodín od miesta spracovania. Jedno zo spomínaných nariadení stanovuje požiadavky na potravinárske prevádzkarne a na malé množstvá produktov. Doterajší predaj z dvora sa zároveň rozširuje na pri-

my predaj a dodávanie mäsa z hydiny, domácich králikov a malého množstva zveriny užívateľmi poľovného revíru alebo miestnej maloobchodnej prevádzkarni. Ustanovuje však aj dodávanie potravín živočíšneho pôvodu z maloobchodnej prevádzkarnie iným maloobchodným prevádzkarniam, ak sa to považuje za okrajovú, miestnu a obmedzenú činnosť danej maloobchodnej prevádzkarnie. Predajom konečnému spotrebiteľovi sa však vytvára aj priestor na to, aby farmár mohol ísť predávať prípadne aj za hranice. Pretože bitúnky a rozrábkarne s certifikáciou predaja konečnému spotrebiteľovi môžu predávať do reštaurácií a maloobchodných predajní aj mimo slovenského územia SR. V praxi to znamená, že môžu svoje agroprodukty predávať konečnému spotrebiteľovi aj v Česku, Maďarsku či v Poľsku.

NÁDEJ UMIERA POSLEDNÁ?

Na definitívny návrh reformy Spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP) EÚ čakali nielen slovenskí, ale všetci európski farmári veľmi netrepežlivo. Boli zvedaví na konkrétne predstavy Európskej komisie (EK), pretože informácie, ktoré prenikli na verejnosť poľnohospodárov starých aj nových krajín Európskej únie (EÚ) poburovali. Deň „D“ nastal 12. októbra 2011. Komisár pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka Dacian Ciolos pri predstavení návrhov reformy SPP informoval, že v rámci vyrovnávania platieb sa budú poľnohospodárske dotácie presúvať na východ.

Postupné vyrovnávanie sa dotkne tých krajín, ktorých priame platby sú pod úrovňou 90 percent EÚ. Uviedol, že „*zvýšenie priamych platieb bude predstavovať 30 percent medzi súčasnou úrovňou a 90 percentami priemeru EÚ.*“ Dacian Ciolos vyjadril presvedčenie, že v programovacom období únie rokov 2014 až 2020 môžu niektoré západné krajiny, napríklad Francúzsko, prísť aj o 7% dotácií. Tie sa presunú do strednej a východnej Európy.

Nový finančný výhľad pre rozpočet EÚ zverejnila Európska komisia (EK) už koncom júna. Podstatnú časť z neho, 45 percent tvorí práve spoločná poľnohospodárska politika. Celkový objem dotácií by sa mal teda po roku 2014 zachovať. Prostriedky sa však podľa Daciana Ciolosa prerozdedia tak, aby nové členské štáty dostali spravodlivejší podiel. Priznal však,

že konvergenčný proces bude vo východnej Európe zrejme trvať dlhšie, pretože sa musí udržať rovnováha medzi prerozdeľovaním zdrojov z rozpočtu EÚ. V niektorých krajinách by sa zmena mala prejavíť veľmi rýchlo. Napríklad v Lotyšsku by sa dotácia na jeden hektár poľnohospodárskej pôdy mala zvýšiť z 87 EUR v roku 2013 na 140 EUR v roku 2020, čo predstavuje 62-percentné zvýšenie. Na druhej strane sa ale napríklad v Maďarsku a Slovinsku dotácie nezvýšia, pretože tam farmári už dnes dostávajú viac ako 90 percent priemeru EÚ. V tejto súvislosti Dacian Ciolos konštatoval: „*Treba si uvedomiť, že to, koľko farmár nakoniec dostane, závisí aj od redistribučného kľúča danej krajiny.*“

Platby budú teda pravidelne klesať až dosiahnu limit 300 tisíc eur na jednu farmu. „*Veľké farmy s neobmedzenými platbami už nie sú v súlade s logikou priamych platieb,*“ povedal eurokomisár. Reforma je namierená aj proti tzv. „gaučovým poľnohospodárom“, ktorí v skutočnosti prevádzkujú napríklad golfové ihriská a podobne. Podľa novej úpravy už nebudú mať na dotácie nárok.

Medzi kontroverzné opatrenia patrí podmienka, podľa ktorej sa musí 30 percent financií celej politiky namieriť na ochranné environmentálne nástroje – diverzifikáciu, udržanie trvalých pastvín a minimálne 7 percent pôdy musí spĺňať podmienky biodiverzity.

Napríklad pre Francúzsko je 30 percent priveľa. Ciolos však povedal, že ostatní komisári EK požadovali v súvislosti so spoločnou poľnohospodárskou politikou ešte vyššie percento. A tak je podľa neho výsledných 30 percent kompromisom.

Cieľom Komisie je vytvoriť „*jednoduché pravidlá*“, ktoré farmárov nezaťažia, avšak prispieť k lepšiemu využívaniu prírodných zdrojov.

Ciolos však zároveň dodal, že cieľom nie je podmieniť SPP environmentálnymi podmienkami. Časť priamych platieb pôjde na základný príjem všetkých farmárov, zatiaľ čo 30 percent bude určených na motivovanie farmárov k ekologickejšiemu správaniu. Farmári nebudú nútení zaviesť ekologickejšie postupy. „*Nebude žiaden postih za nespĺnenie ekologických opatrení a, v tomto prípade, sa platby jednoducho zastavia,*“ povedal Ciolos. Je preto na každom farmárovi, či bude mať záujem dostať dodatočných 30 % finančných zdrojov.

Podľa eurokomisára neprináša reforma nové pravidlá, ale naopak, niektoré ruší. Zoznam podmienených povinností sa po roku 2014 podľa jeho slov zníži.

Pravdou je, že slovenskí poľnohospodári očakávali, že nová poľnohospodárska politika sa už nebude odvíjať od tzv. historického princípu a že EK napokon splní svoj sľub, ktorý zakotvila aj do prístupových zmlúv – vyrovnanie priamych platieb medzi krajinami bývalej európskej pätnástky a novými krajinami EÚ. A tak definitívny návrh reformy SPP nevyvolal nadšenie. Potvrдил iba predchádzajúce obavy. Pretože de facto zostal historický princíp zachovaný. Ako inak možno vnímať realitu, že platby sa budú odvíjať od dotácií tohto roka, keď sa tvorili od historického princípu?

Aj keď sa historický princíp, keď poľnohospodári EÚ 27 dostávali podpory odvodené z výkonu ich podniku z rokov 2000 až 2002, zrušil. Podľa novej legislatívy, konštatoval Dacian Ciolos, sa budú podpory vyplácať na oprávnený hektár. Platby v krajinách, ktorých výška sa v súčasnosti pohybuje nad priemerou úrovňou únie (266 EUR/ha), by sa mali postupne znižovať a zvyšovať by sa naopak mali podpory poľnohospodárom, ktorých platby nedosahujú deväťdesiat percent priemeru únie (239 EUR/ha). Pre slovenských roľníkov nejde o žiadne závažné vyrovnanie platieb, lebo v našej krajine je súčasná priemerná podpora na hektár 206 EUR. Zvýšenie dotácií po roku 2013 predstavuje iba 8 EUR. Novým pohľadom na rozdeľovanie dotácií je fakt, že v roku 2014 sa môžu poľnohospodári rozhodnúť, či pristúpia k povinnému alebo dobrovoľnému režimu, ale aj prerozdeľovanie podľa princípov aktívneho farmára.

Od roku 2014 teda dôjde k určeniu stropu vyplácania podpôr. Podľa Daciana Ciolosa, komisia nechce penalizovať podniky, ktoré zároveň vytvárajú pracovné miesta. Preto sa pred znížením od platieb odrátajú všetky náklady na mzdy a sociálne odvody zamestnancov. Až potom dôjde ku kráteniu podľa hranice platieb na jeden podnik. Zrejme bude mať stropovanie pre väčšinu slovenských podnikov minimálny dosah.

Pravda, diskusia ešte vraj môže niečo zmeniť. Najprv sa budú návrhom zaoberať poslanci Európskeho parlamentu a konečnú podobu môže ešte korigovať Rada ministrov poľnohospodárstva EÚ.

Budúcnosť podniku je prioritou

Poľnohospodárska výroba má svoje špecifiká – to vie a akceptuje každý, nielen poľnohospodár. Podniky hospodáriace v našich podmienkach prešli za posledných dvadsať rokov búrlivým vývojom, ktorého výsledkom je dramaticky zmenená nielen organizačná štruktúra výroby, právna forma subjektov, ale mení sa aj prístup k samotnej výrobe, ktorá či chceme, alebo nie, podlieha možnostiam a požiadavkam trhu. Deformácie a anomálie trhu musíme prijať. Vedúci pracovníci podnikov majú aj v menej priaznivých spoločensko-ekonomických podmienkach dostatok nástrojov vo vlastných rukách – vo vlastných hlavách.

Prvoradým záujmom je zabezpečenie dostatku financií na chod podniku. Pod chodom podniku chápeme jeho rozvoj. Predpokladom pre ich prisun je dostatok tovaru, ktorý sa dá predať. Ceny komodít sa menia, ovplyvňujú ich faktory, ktoré idú mimo nás a nám častokrát zostáva ich len prijať a prispôbiť sa. V súčasnosti sú dva základné prístupy, ako získať finančné prostriedky na chod podniku. Prvý a najjednoduchší je začať šetriť, moderne sa tomu hovorí začať hľadať skryté rezervy. Podnik prežíva z vlastnej podstaty. Prístup je to jednoduchý, zvládne ho každý, kto má v sebe len trochu direktívne gény. A dostatok odvahy priviesť tak svoj podnik k zániku. Odvaha je častokrát synonymom slepoty, nedostatku rozvahy, ignoráciou odbornosti a ľudského prístupu. Výsledkom je zvyčajne obmedzenie výroby, zhoršenie kvality produkcie, menej tovaru na predaj. Uvoľnenie priestoru pre rozvážnejšiu konkurenciu. Druhá možnosť je zložitejšia. Spočíva vo využití podmienok a možností podniku. Vyžaduje si sklbenie ľudských zdrojov, výrobných prostriedkov a jasného podnikateľského zámeru orientovaného do budúcnosti. Riadenie podniku je o stanovovaní a dosahovaní cieľov a o motivácii. Úspech sa ukrýva v schopnosti odhaľovať detaily a pracovať systematicky.

BUDÚCNOSŤ JE V INOVÁCIÍ

Osivárska spoločnosť Limagrain od svojich začiatkov stojí na pevných základoch poľnohospodárskych tradícií a uvedomuje si, že budúcnosť závisí od inováciách a modernizácii. Zďaleka nie sme klasická obchodná spoločnosť a predsa dokážeme celosvetovo úspešne konkurovať v prostredí formovanom spoločnosťami, pre ktoré osivá prioritou nie sú. Slovenskí poľnohospodári poznajú značku LG v súvislosti s osivami kukurice, slnečnice a repky ozimnej. V každej z týchto plodín nám patrí popredné miesto. Naše osivá si získali dobré meno nielen vďaka svojej osivárskej kvalite, flexibilnému servisu, ktorý poskytujeme, ale hlavne vďaka progresu. Na náš trh prinášame vždy lepšie a lepšie odrody alebo hybridy, či už z hľadiska výkonnosti, alebo vyrovnanosti, ale aj produkty pre inovatívne postupy pestovania. Boli sme prví čo na náš trh priniesli hybrid slnečnice pre technológiu CLEARFIELD. V súčasnosti disponujeme produktom, ktorý naďalej určuje trend v tomto systéme.

Naše zrnové hybridy kukurice sú známe nielen stabilne vysokými úrodami zrna, dobrou prispôsobivosťou rozličným podmienkam pestovania, ale hlavne priaznivou ekonomikou. Za ekonomikou sa ukrýva viac – nízke zberové vlhkosti, ľahká výmlatnosť, eliminácia ročníkových vplyvov. Pestovateľ chce dosiahnuť maximálnu úrodu v každom roku. Dobrý hybrid sa spozná podľa výsledku v nepriaznivom ročníku. Takých je na súčasnom trhu obmedzený počet.

Najlepším príkladom inovatívneho prístupu a jeho uplatnenia v praxi sú silážne hybridy LG označené známkou kvality LG Nutrition Animal. Koncept a počiatky šľachtienia špecializovaných hybridov kukurice siaha do druhej polovice 70. rokov. Boli sme prví, čo sme začali poukazovať na význam stráviteľnej vlákniny vo výžive polygastričných zvierat. Rozdiely vo výkonnosti zrnových hybridov sú relatívne malé, ale rozdiely v kvalite silážnych hybridov sú obrovské. Dnes je vplyv hybridu kukurice na kvalitu vyprodukovaného objemového krmiva neodškriepiteľný a je všeobecne akceptovaný výživármi aj výrobcami mlieka. Podnik, ktorý v súčasnosti produkuje

mlieko, prešiel rokmi investícií do prestavby či výstavby ustajňovacích priestorov, dojární, systémov kŕmenia a pod. Nemalé prostriedky sa investovali do špičkovej genetiky stáda. Teraz ostáva len posledné – vyprodukovať čo najkvalitnejšie krmivo, ideálne kukuričné siláže. Odozva praxe je čoraz lepšia. Množia sa pozitívne skúsenosti, ktoré najlepšie vystihuje Ing. Marian Bilý, vedúci ŽV, VOD Kámen z okresu Pelhřimov z Českej republiky: „Pri nákupe osiva na jar je možné ušetriť rádovo aj tisícky eur. Musíme si však uvedomiť, že s vyprodukovaným krmivom musíme prežiť celý rok a ušetrené prostriedky zmiznú v poklese produkcie mlieka za jediný týždeň.“

Úspech podniku sa skladá z množstva malých úspechov na všetkých úsekoch výroby. Múdri vedúci pracovníci myslia a rozhodujú s odstupom, zvažujú možný dopad svojich rozhodnutí. Realita dneška jednoznačne potvrdzuje, že výber vhodných hybridov je dôležitá činnosť, ktorú nemožno podceňovať. Hybridy LG nie sú nevyhnutným nákladom, ale sú investíciou, ktorá sa musí zúročiť v prospech podniku a ľudí, čo na ňom pracujú.

Ing. Robert Lenárt
Limagrain Slovensko

OSIVÁ, KTORÉ VÁM PRINÁŠAJÚ ZISK

Spoločnosť, istota
vysokých úrod a nízkych zberových vlhkostí

LG 30.290	FAO 280
LG 33.30	FAO 330
LG 33.50	FAO 350
LG 33.95	FAO 390
LG 30.491	FAO 450
LG 34.75	FAO 470

Najlepšia cesta k dostatku
najkvalitnejšieho krmiva pre dojnice

LG 32.32	FAO 240
LG 32.85	FAO 280
LG 33.87	FAO 380
LG 34.90	FAO 490
Janett	FAO 510

Ul. M. Rázusa 29, 984 01 Lučenec, tel.: 047 - 451 21 60, fax: 047 - 433 34 80
■ Ing. Eva Bednářová - 0907 850 952 ■ Attila Demeter - 0907 850 018 ■ Ing. Juraj Drgoňa - 0907 850 956 ■ Ing. Loránt Kása - 0917 681 979
■ Ing. Jarmila Adamek - 0918 796 257 ■ Ing. Pavel Beneš - 0905 886 704 ■ Ing. Lubomír Palovčík - 0907 850 069

Limagrain
Slovensko

FARMFÓRUM REGIÓŇ JESEŇ 2011

Srdečne Vás pozývame na 4.kolo obľúbenej celoslovenskej siete vzdelávacích seminárov.

5 KLÚČOVÝCH KROKOV K OCHRANE DRUŽSTVA

vám prezradí právny expert LawFarm:

Daniel J. Kratky

a ďalší naši špecialisti.

Tešíme sa na stretnutie s Vami.

15.11.2011 - Košice | 22.11.2011 - Nitra | 29.11.2011 - Žilina

5 KLÚČOVÝCH KROKOV K OCHRANE DRUŽSTVA

Určite bude reč aj o špekuláciách s DPL, nepriateľských prevzatiach, situáciách, kedy vám ani väčšina hlasov nepomôže k ochrane družstva, vyporiadačích podieloch a pozemkoch pod hospodárskymi dvormi, zmene vlastníctva pozemkov či výkupe pozemkov zahraničnými investormi...

Tieto a mnohé iné témy vám zodpovieme na FARMFÓRUM REGIÓŇ JESEŇ 2011.

FARMFÓRUM REGIÓŇ
JESEŇ 2011

Registrácia a informácie:

www.farmforum-region.sk

Organizátor:

Partner:

Mediálni partneri:

